

Cristian Valeriu STANCIU

**SISTEM DE AVERTIZARE TIMPURIE
A CRIZELOR FINANCIARE BAZAT PE VARIABLE
MACROECONOMICE ȘI VARIABLE FINANCIARE
(DE PE PIETELE INTERNAȚIONALE
DE CAPITAL)**

Cristian Valeriu Stanciu

**SISTEM DE AVERTIZARE TIMPURIE
A CRIZELOR FINANCIARE BAZAT
PE VARIABILE MACROECONOMICE
ȘI VARIABILE FINANCIARE
(DE PE PIETELE INTERNAȚIONALE
DE CAPITAL)**

**Editura UNIVERSITARIA
CRAIOVA, 2013**

Referenți științifici:
Prof.univ.dr. Nicolae Sichigea
Conf.univ.dr. Narcis Mitu

Copyright © 2013 Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STANCIU, CRISTIAN VALERIU

Sistem de avertizare timpurie a crizelor financiare bazat pe variabile macroeconomice și variabile financiare (de pe piețele internaționale de capital) / Cristian Valeriu Stanciu. - Craiova:

Universitaria, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-14-0640-1

338.124.4

Acknowledgment: This work was supported by the strategic grant POSDRU/89/1.5/S/61968, Project ID61968 (2009), co-financed by the European Social Fund within the Sectorial Operational Programme Human Resources Development 2007 – 2013

Acknowledgment: Această lucrare a fost finanțată din contractul POSDRU/89/1.5/S/61968, proiect strategic ID 61968 (2009), cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013.

CAPITOLUL I.

ABORDĂRI TEORETICE PRIVIND CRIZELE FINANCIARE: ISTORIC, NOȚIUNE, TIPURI ȘI MODELE

1.1. Analiza crizelor din perspectivă istorică

Analizând din perspectivă istorică evoluția și incidența crizelor financiare de-a lungul istoriei (începând cu secolul XIX), putem identifica următoarele evenimente:

Falimentul statului danez din 1813. Danemarca a fost implicată în Războiul canonicierelor din 1807. Această situație avea să cauzeze în final o criză financiară care a rezultat în cele din urmă în intrarea în incapacitate de plată a Danemarcei pe 5 ianuarie 1813.

Panica din 1819 – recesiunea economică SUA / falimentul băncilor; culminarea primului ciclu economic boom-bust din America. Panica din 1819 a fost prima criză financiară majoră pe timp de pace din America urmată de un colaps general al economiei americane care a persistat până în 1821. Panica a anunțat tranziția nației de la statutul ei colonial și comercial față de Europa la o economie dinamică, caracterizată din ce în ce mai mult de imperatiivele financiare și industriale ale capitalismului laissez-faire și expusă ciclurilor economice.

Deși generată de modificările pieții globale ca urmare a războaielor napoleoniene, gravitatea încetinirii economice a fost dată de speculațiile excesive din domeniul terenurilor publice, alimentate de problema necontrolată a banilor de hârtie de la bănci și de îngrijorările din mediul de afaceri.

Cea de-a Doua Bancă a Americii (BUS), ea însăși profund implicată în aceste practici inflaționiste, a căutat să

reglementeze piața creditelor bancare prin inițierea unei reduceri puternice a împrumuturilor sucursalelor din vest, începând din 1818. Nereușind să furnizeze monedă metalică în momentul în care li s-au furnizat propriile bancnote de către BUS, băncile de stat au început să reducă numărul mare de ferme ipotecate și proprietăți comerciale pe care le-au finanțat. Panica financiară care a rezultat, acompaniată de o revenire bruscă a producției de agricultură din Europa din 1817 a condus la falimente în masă și o explozie a șomajului.

Dezastrul financiar și criza au provocat o ură populară față de bănci și de întreprinderile comerciale, și o convingere generală că politica economică a guvernului federal era în mod fundamental greșită. Americanii, pentru prima dată, s-au implicat în politică pentru a-și apăra interesele economice locale.

„Noii” Republicani și Sistemul lor american – protecția prețurilor, îmbunătățirile interne și BUS – au fost puternic criticați, determinând o apărare viguroasă. Această nemulțumire generală ar fi fost mobilizată de Democraticii-Republicani în alianță cu „Vechii” Republicani și de o întoarcere la principiile jeffersoniene ale unui guvern limitat, construcția strictă a Constituției. Panica din 1819 a marcat sfârșitul Erei bunelor sentimente și nașterea naționalismului lui Jackson.

Panica din 1825 – recesiunea economică generală britanică în care multe dintre băncile britanice au intrat în faliment și Banca Angliei a fost aproape de faliment. Panica din 1825 a fost o prăbușire a pieții bursiere care a început din Banca Angliei, fiind generată în parte de investițiile speculative în America Latină, inclusiv în țara imaginară numită Poyais. Criza a fost resimțită cel mai serios în Anglia unde a provocat închiderea a șase bănci londoneze și șaiszeci de bănci de provincie din Anglia, dar s-a simțit și pe piețele din Europa, America Latină și Statele Unite. O infuzie de rezerve de aur din partea Banque de France a salvat Banca Angliei de la un colaps total.

Panica a fost denumită drept prima criză economic modernă neprovocată de un eveniment extern, precum un

război și, prin urmare, începutul ciclurilor economice moderne. Perioada napoleoniană a fost excepțional de profitabilă pentru toate sectoarele sistemului financiar britanic și acțiunile monetare expansioniste întreprinse în timpul tranziției economia de război la cea de pace a determinat o creștere a prosperității și a riscurilor speculative. Avântul pieții bursiere a devenit o bulă și băncile prinse în această euforie au dat împrumuturi riscante.

Panica din 1837 – recesiunea economică generală din SUA / falimentul băncilor; a provocat o criză de 5 ani. Panica din 1837 a reprezentat o criză financiară în SUA care a provocat o mare recesiune ce a durat până la mijlocul lui 1840. Profiturile, prețurile și salariile au scăzut în timp ce șomajul a crescut. Panica a avut cauze interne și externe. Practicile speculative de împrumut din statele vestice, un declin puternic al prețurilor la bumbac, o bulă imobiliară în prăbușire, fluxurile internaționale de numerar și politicile de creditare restrictive ale Marii Britanii au fost la originea acestei panici. Pe data de 10 mai 1837, băncile din New York au suspendat plățile în numerar, ceea ce a însemnat că acestea nu mai puteau răscumpăra bancnote comerciale la valoarea lor nominală. În ciuda unei scurte reveniri în 1838, recesiunea a persistat aproximativ 7 ani. Băncile s-au închis, afacerile au eșuat, prețurile au scăzut și mii de muncitori au rămas fără un loc de muncă. Rata șomajului a ajuns chiar și la 25% în anumite zone. Anii începând din 1837 și până în 1844 au fost, general vorbind, ani de deflație a salariilor și a prețurilor.

Panica din 1847 – un colaps al piețelor financiare britanice asociat cu sfârșitul avântului transportului feroviar din 1840. Panica din 1847 a început ca un colaps al piețelor financiare britanice asociat cu sfârșitul avântului industriei feroviare din 1840. În vederea stabilizării economiei britanice, s-a adoptat Bank Charter Act din 1844. Această lege fixa o cantitate maximă de bancnote care putea fi pusă în circulație la un moment dat și garanta faptul că fonduri de rezervă concrete de aur și argint sunt

ținute ca rezervă pentru a veni în sprijinul banilor puși în circulație. Mai mult, Legea prevedea că furnizarea banilor de circulație ar putea să crească doar dacă rezervele de aur și argint creșteau proporțional. Cu toate acestea, în 1847, Legea Peel Banking a fost evitată atunci când Banca Angliei a solicitat suspendarea Bank Charter Act. Acest lucru a cauzat o inflație monetară excesivă provocată de Banca Angliei și de operațiunile bancare cu rezerve fracționare. Această evitare a Peel Banking Act a determinat Panica din 1847.

Panica din 1847 a adus la lumină un mare număr de societăți comerciale „nesănătoase” și comerțul a devenit în general mai curat; acest lucru a durat până în 1855. Explicația dată de economistul spaniol Jesus Huerta de Soto, de tradiție austriacă, se bazează pe Teoria austriacă a ciclului de afaceri: „Începând cu 1840, expansiunea creditării a fost reluată în Marea Britanie și s-a răspândit în Franța și Statele Unite. Mii de kilometri de cale ferată au fost construite și piața bursieră a intrat într-o perioadă de creștere continuă care a favorizat în principal piața feroviară. A început deci o mișcare speculativă care a durat până în 1846, când criza economică a lovit Marea Britanie.

Este interesant de notat că pe 19 iulie 1844, sub conducerea lui Peel, Anglia a adoptat Bank Charter Act, care a reprezentat triumful Școlii Monetare Ricardo și a interzis emisiunea de bancnote negarantate 100% cu aur. Cu toate acestea, această prevedere nu a fost stabilită în relație cu depozitele și împrumuturile, volumul acestor a crescut de 5 ori în doar 2 ani, ceea ce explică răspândirea speculației și a severității crizei care a erupt în 1846”.

Panica din 1857 – recesiunea economică generală din SUA / falimentul băncilor. Panica din 1857 a fost o panică financiară în SUA cauzată de declinul economiei internaționale și de supra-expansiunea economiei naționale. Din cauza interconectivității economiei mondiale din timpul anilor 1850, criza financiară care a început la sfârșitul anului 1857 a fost prima criză economică mondială. În Marea Britanie, guvernul

Palmerston a ocolit prevederile Peel Banking Act din 1844, care stipulau ca rezervele de aur și argint să garanteze cantitatea de bani pusă în circulație. Această evitare a prevederilor legale a declanșat Panica în Marea Britanie. Prăbușirea SS Central America a contribuit la panica din 1857, în timp ce băncile din New York așteptau o mult necesară livrare de aur; nu și-a revenit financiar decât mult după războiul civil. Începând cu septembrie 1857, încetinirea financiară nu a durat pentru mult timp; în orice caz, o revenire adecvată nu s-a realizat până la Războiul civil american. După eșecul Ohio Life Insurance and Trust Company, panica publică s-a răspândit repede și afacerile au început să se închidă, industria feroviară a traversat un declin financiar și sute de muncitori au fost concediați. De vreme ce anii imediat înaintea Panicii din 1857 au fost prosperi, multe bănci, comercianți și fermieri au profitat de oportunitate pentru a-și asuma riscuri cu investițiile lor și de îndată ce prețurile de pe piață au început să scadă, aceștia au început să resimtă rapid efectele panicii financiare.

Panica din 1866 – criza Overend Gurney (în principal britanică). Panica din 1866 a fost o încetinire financiară internațională care a însoțit eșecul Overend, Gurney and Company din Londra și abandonarea *corso forzoso* a etalonului argint din Italia.

Panica din 1873 – recesiunea economică americană generală / falimentul băncilor, cunoscută drept Marea Criză de 5 ani. Panica din 1873 a fost o criză financiară care a provocat o criză în Europa și în America de Nord care a durat din 1873 până în 1879, și chiar mai mult în anumite țări. În Marea Britanie, spre exemplu, au început două decenii de stagnare cunoscute drept „Lunga Criză” care a slăbit structurile economice de conducere ale țării. Panica a fost cunoscută drept „Marea Criză” până când evenimentele din anii 1930 au depășit amploarea acesteia.

Panica din 1873 și criza ulterioară au avut câteva cauze determinate a căror importanță relativă este dezbătută de

istoricii economici. Inflația postbelică, investițiile speculative răspândite (în mod copleșitor în domeniul feroviar), un deficit comercial important, repercusiunile dislocării economice din Europa rezultate din Războiul franco-prusian (1870-1871), pierderi de proprietăți în incendiile din Chicago (1871) și Boston (1872) și alți factori au generat tensiuni puternice asupra rezervelor bancare care au scăzut drastic în New York în perioada septembrie – octombrie 1873 de la 50 de milioane de dolari la 17 milioane de dolari.

Primele simptome ale crizei au fost eșecurile financiare din capitala austro-ungară, Viena, care s-au răspândit aproape în toată Europa și în America de Nord până în 1873.

Panica din 1884. Panica din 1884 a fost o panică în timpul Recesiunii din 1882-1885. Rezervele de aur ale Europei au fost epuizate și băncile naționale din New York, cu aprobarea tacită a Departamentului Trezoreriei Americane, au oprit investițiile în restul teritoriului Americii și au solicitat rambursarea creditelor în curs. O criză mai mare a fost evitată când Casa de compensație a New Yorkului a salvat băncile care riscau să dea faliment. Cu toate acestea, firma de investiții Grant & Ward, Banca Marine Bank din New York, și Penn Bank din Pittsburgh împreună cu mai mult de 10.000 de firme mai mici au dat faliment.

Panica din 1890. Criza Baring sau Panica din 1890 a fost o recesiune severă, deși mai puțin gravă decât alte panici ale epocii, totuși este cea mai faimoasă criză a datoriei suverane din secolul XIX.

A fost declanșată de situația aproape de insolvență în care s-a aflat Banca Baring din Londra. Barings, condusă de Edward Baring, primul Baron Revelstoke, a intrat în faliment în noiembrie 1890 în principal din cauza riscului excesiv asumat pentru investițiile proaste din Argentina. Argentina însăși a suferit mult în timpul recesiunii din 1890, PIB real scăzând cu 11% între 1890 și 1891. Un consorțiu internațional condus de William Lidderdale, guvernator al Băncii din

Anglia, inclusiv Rothschilds și majoritatea băncilor londoneze importante, au creat un fond de garantare a datoriilor Barings, evitând deci o criză mai mare. Natty Rothschild a remarcat că dacă acest lucru nu s-ar fi întâmplat, poate întregul sistem bancar privat londonez s-ar fi prăbușit, ceea ce ar fi cauzat o catastrofă economică de proporții. Neîncrederea financiară internațională generată de această criză a contribuit la spargerea bulei din economia Braziliei, care și-a mărit dimensiunile încă din deceniul anterior, anticipând atât sfârșitul ei așteptat precum și criza financiară care a urmat în țara respectivă, care la rândul ei, alături de crizele din Argentina și Uruguay, au diminuat dramatic cantitatea de bani trimisă de imigranții europeni în țările lor de origine, afectând de asemenea și economiile de peste ocean în anii 1890.

Criza Barings a avut un efect asupra Statelor Unite. John T. Flynn a scris în cartea lui din 1932: „Eșecul Marii Britanii din anul precedent [1890] a scuturat Londra și restul lumii financiare. America a fost la adăpost de efectele cele mai virulente datorită unei recolte de grâu bogate. Dar anul următor toate forțele tensiunilor comerciale s-au adunat, deși țara abia a realizat acest lucru. Aurul părăsea țara într-un ritm îngrijorător”.

Panica din 1893 – o panică în SUA a marcat colapsul exceselor în construirea de căi ferate și finanțarea fragilă din domeniul feroviar, care a determinat o serie de falimente de bănci. Panica din 1893 a fost o criză economică severă în America care a început în 1893. Asemănător celei din 1873, a fost marcată de colapsul exceselor din domeniul construcțiilor de căi ferate și de finanțarea fragilă din acest sector, rezultând într-o serie de falimente bancare. O componentă a supraconstruirii și a bulei din sectorul feroviar a fost cursa după rezervele de aur. Panica din 1893 a fost cea mai gravă criză economică din SUA din acea vreme.

Criza bancară australiană din 1893. Criza bancară din 1893 s-a produs în Australia în momentul în care câteva bănci comerciale din coloniile din Australia s-au prăbușit.